

زینظر
حسن حبیبی

بنیاد ایران‌شناسی

بازار حرکت سربازان ایرانی پیرامون آن ده‌هشت سال اخیر

پژوهش گروهی بنیاد ایران‌شناسی

سرپرست طرح در شعبه آذربایجان شرقی

محمود رنجبر فخری

ناظر طرح

حمیدرضا آریان‌فر

طرح، مقدمه، بررسی و تدوین نهایی

حسن حبیبی

۱۳۹۲

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا

- عنوان و نام پدیدآور : بازار بزرگ تبریز و بازارچه‌های پیرامونی آن در دویست سال اخیر / پژوهش گروهی بنیاد ایران‌شناسی؛ سرپرست طرح در شعبه آذربایجان شرقی محمود رنجبر فخری؛ ناظر طرح حمیدرضا آریان‌فر؛ طرح، مقدمه، بررسی و تدوین نهایی حسن حبیبی.
- مشخصات نشر : تهران: بنیاد ایران‌شناسی، ۱۳۹۲.
- مشخصات ظاهری : ۴۲۳ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی).
- فروست : مجموعه بازارهای ایران / زیر نظر حسن حبیبی.
- شابک : 978-964-8776-83-6
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- یادداشت : کتابنامه.
- موضوع : بازار تبریز
- موضوع : بازارها - ایران - تبریز
- شناسه افزوده : رنجبر فخری، محمود، ۱۳۳۲ -
- شناسه افزوده : آریان‌فر، حمیدرضا، ۱۳۵۶ -
- شناسه افزوده : حبیبی، حسن، ۱۳۱۵ - ۱۳۹۱.
- شناسه افزوده : بنیاد ایران‌شناسی
- رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۲ ت ۹۲ الف / HF ۵۴۷۵
- رده‌بندی دیویی : ۳۸۱/۱۸۰۹۵۵۳۲۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۴۲۲۹۷

عنوان کتاب:

بازار بزرگ تبریز و بازارچه‌ای پیرامونی آن در دویست سال اخیر
پژوهش گروهی بنیاد ایران‌شناسی

سرپرست طرح در شعبه آذربایجان شرقی:
محمود رنجبر فخری

ناظر طرح:
حمیدرضا آریان‌فر

طرح، مقدمه، بررسی و تدوین نهایی:
حسن حبیبی

ناشر: بنیاد ایران‌شناسی
تهران، خیابان شیخ بهایی جنوبی، خیابان ایران‌شناسی

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ اول: ۱۳۹۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۶-۸۳-۶

صفحه‌آرایی و نظارت بر چاپ:
واحد طراحی و چاپ بنیاد ایران‌شناسی
لیتوگرافی و چاپ: شرکت ایران‌چاپ، صحافی: نگاه

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به بنیاد ایران‌شناسی است.

باسمه تعالی

کتاب بازار بزرگ تبریز و بازارچه های پیرامونی آن در دیست سال اخیر پس از کتاب «سرگذشت بازار بزرگ تهران، بازارها و...» و کتاب «بازار یزد و بازارچه های پیرامونی آن در...» سومین کتاب از مجموعه بازارهای ایران است که شعبه استان آذربایجان شرقی بنیاد ایران شناسی و همکاران پژوهشی بنیاد فراهم آورده اند.

آنچه در این کتاب عرضه شده است بسیاری از نکته های ریز و درشت را پیش قدم عرضه می کند و راه را برای ادامه کار هموار می سازد. در آغاز کار باید کالبد های اصلی و فرعی بازارها و سپس سازمان اقتصادی و اجتماعی و نیروی انسانی آن ها را باز شناخت و به ویژه نظام صنعتی بازارها را که خواهد نمود و گره های خاص بازار پرداخت و سرانجام تکمیل نگاری مانی را هم در مورد راسته ها و سراسر ها و تپه ها و برخی دیگر از سازمان های بازار به رشته تحریر درآورد. علاوه بر این برخی از صنوف را معرفی کرد و سرانجام نقشه پهن بندی مشاغل و اماکن بازار و بازارچه های پیرامونی بازار را که در عین اهمیت کمتر مورد توجه قرار گرفته است، ترسیم نمود.

با این که بازار بزرگ تبریز یکی از عناصر اصلی زندگی این شهر تلقی می گردد و به عنوان میراث جهانی توسط یونسکو به ثبت رسیده است، ولی تاکنون اطلاعات کافی برای فهم و تحلیل آن در اختیار محققان قرار داده نشده است. باید توجه کرد که مناسبات بازار بزرگ تبریز در دوره معاصر و به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دچار تحولات عمیق و گسترده ای شده است و تصویر تاریخی از بازار تبریز، به عنوان منطقه فضای شهری و تجاری شهر بزرگ تبریز در حال تغییر و تبدیل است. فقدان اسناد و مدارک لازم برای باز شناسی نقش و کارکرد بازار بزرگ تبریز در زندگی شهری و تغییرات تاریخی و اجتماعی - اقتصادی بازار تاریخی تبریز و بازارچه های پیرامونی آن را لازم می نماید. نظریه این که در حوزه بازار با مسائل گوناگونی مواجهیم ناگزیر باید از مطالعات تخصصی متان متعدد استفاده کرد. همچنین با توجه به فراوانی داده ها، اسناد و مدارک و نیز تاریخ شفاهی، تدوین چنین مجموعه ای نیز دقت فراوانی می طلبد.

کار اصلی فراهم آمدن کتاب حاضر بر عهده شعبه بنیاد ایران شناسی آذربایجان شرقی قرار داشته است. و تلاش آقای محمود رنجبر فخری، سرپرست طرح در شعبه شایسته تقدیر است. آقای حمید رضا آریان نیز با نظارت فعال کل پژوهش را به پیش برده و خانم فاطمه فریدی مجید در تشریح این کار را در این امر یاری کرده اند. در این کتاب نیز کار گروهی مورد توجه قرار گرفته است و همکاران ما بهر کدام بخشی از کار را به عهده گرفته اند که نام و کارهایی که بهر یک انجام داده اند بدین شرح است:

آقایان و خانم ها: محمد غزنوی، مهران افشاری، سانا زکتنچی، طاهره علی محمدی، حسن اسدی (تبریزی)، امین مینوی خداوردی نیا، مهین منیری در مطالعات میدانی، کتابخانه ای و اسنادی؛ سیامک نصرالهی و مهدی آقایی مجد در پهن بندی بازار و توصیف عناصر تجاری و حمید رضا شیبانی در نیلایی کردن و تطبیق نقشه پهن بندی بازار و بازارچه های پیرامونی آن؛ سانا زکتنچی و محمد نور محمدی کالبد شناسی فضای بازار؛ مری آقاجانی رفاه در بازارچه های پیرامونی بازار؛ حکیمه کیکی اسفهان، سمیه علیزاده میراگانی و الهام رسولی در مطالعات موردی کارکرد های بازار؛ محمد نور محمدی نجف آبادی در ویراستاری، فرهود صفرزاده و مهدی آقایی در عکس برداری؛ ماجر رستمعلی معصومه یادگاریا و زهرا ذوالفقاری در امور رایانه و بکارگیری نموده اند و سیده زهرا قرشی صفح آریانی کتاب را بر عهده داشته اند. در این طرح از مساعدت و همکاری دستگاه ها و مراکز علمی و اجرایی به شرح زیر بهره مند شده ایم که قدردان بسیاری آنان هستیم: استانداری آذربایجان شرقی، شهرداری تبریز، اداره اوقاف و امور خیریه شهرستان تبریز، اداره کل راه و شهرسازی آذربایجان شرقی، دفتر نمایندگی سازمان نقشه برداری کشور، اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی آذربایجان شرقی، مدیریت اسناد ملی شمال غرب کشور، کتابخانه های مرکزی تبریز و تربیت، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تبریز، مجمع امور صنعتی و اتحادیه های اصناف شهرستان تبریز، کتابخانه های مرکزی و دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز، جمعیت خیریه نوبر و بازاریان بازار بزرگ تبریز و بازارچه های پیرامونی آن.

همکاران بنیاد و کتابخانه و معاونت اداری و مالی به مدیریت آقای احمد دانیالی معاون بنیاد نیز در بهر رساندن کار یارگیر مجموعه بوده اند. در این راه خانم پروانه تاجی از طریق ارتباط با شعبه آقای حمید رضا بختیاری فرد با نظارت بر چاپ و آقای محسن مهابر با پیگیری چاپ، ایشان را یاری کردند که زحماتشان را قدر می نهیم.

پیشگفتار

مقدمه

بهره اول: هدف، موضوع، قلمرو و روش تحقیق

۱. کلیات

۲. هدف تحقیق

۳. موضوع تحقیق و گستره آن

۴. روش تحقیق و شیوه پژوهش

۱.۴. مطالعات کتابخانه‌ای

۲.۴. مطالعات میدانی

۵. وجوه گوناگون در پدیدار بازار

۶. روش تدوین کتاب

بهره دوم: بازار؛ یک تأسیس اجتماعی

۱. جامعه شناسی بومی بازار

۲. مختصات و مشخصات بازار

۳. وظیفه بازار

بخش اول

عناصر اقتصادی شکل دهنده بازار بزرگ تبریز

فصل اول

ساختار و ویژگی‌های عناصر کالبدی و فضاهای تجاری بازار تبریز

بهره اول: پیشینه تجاری و روند شکل‌گیری بازار تبریز

۱. از ورود اسلام تا دوره قاجاریه

۲. در دوره معاصر

بهره دوم: ویژگی‌های ساختاری عناصر تجاری بازار

فصل دوم

عناصر اصلی اقتصادی-کالبدی بازار تبریز

بهره اول: عناصر ارتباطی بازار

۱. راسته

۲. دالان

۳. چهارسو

۴. میدان

۵. پل بازار

بهره دوم: عناصر و فضاهای معماری بازار

۱. سرا (کاروانسرا)

۲. تیمچه

۳. خانبار یا کالنبار

۴. پاساژ

۵. حجره

بخش دوم

تک نگاری‌ها

فصل اول

عناصر ارتباطی بازار تبریز

بهره اول: راسته‌بازارها

۱. بازار امیر

۲. بازار آینه‌فروشان (آیناچیلار)

۳. بازار بزازان

۴. راسته پشت بازار امیر (امیر دالیسی)

۵. بازار پنبه فروشان (پامبوچی بازار)

۶. راسته بازار جدید (تازا راستا بازار)

۷. بازار حاج علی‌اکبر (توتونچی‌لر)

۸. بازار حرمخانه

۹. بازار دل‌زن (دار دل‌زن)

۱۰. بازار دل‌زن بزرگ (گن دل‌زن)

۱۱. بازار سراجان (سراجا بازار)

۱۲. بازار شیشه‌گرخانه

۵

۱۱

۱۲

۱۲

۱۲

۱۲

۱۲

۱۳

۱۴

۱۵

۱۵

۱۵

۱۶

۱۶

۱۶

۱۷

۱۷

۱۷

۱۸

۱۸

۱۸

۱۸

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۲۲

۱۳. بازار صادقیه

۱۴. بازار صفی

۱۵. راسته بازار قدیم (کهنه راستا)

۱۶. بازار غربال‌فروشان (الکچی بازار)

۱۷. بازار قندفروشان (قندچی‌لر)

۱۸. بازار قیزبستی (قیزبستی بازار)

۱۹. بازار کاغذ فروشان (کاغذچی بازار)

۲۰. بازار کفاشان (باشماچی بازار) و مقبره

۲۱. بازار کلاه‌دوزان (بورکچی بازار)

۲۲. بازار گونی‌فروشان (تلیسچی بازار)

۲۳. بازار مسجد جامع (جمعه مجید بازاری)

۲۴. بازار مسگران (مسگره بازار)

۲۵. بازار شهیدی، نجاران و معبرالعلما

۲۶. بازار یخچال

۲۷. بازار یمنی‌دوزان (یمنی‌دوز بازار)

بهره دوم: دالان‌ها

۱. دالان آقا

۲. دالان اول حاج ابوالقاسم

۳. دالان دوم حاج ابوالقاسم

۴. دالان حاج شیخ

۵. دالان حاج علی اکبر

۶. دالان خان

۷. دالان خونی (قائلی دالان)

۸. دالان سقط فروشان

۹. دالان شیخ کاظم

۱۰. دالان عباچی

۱۱. دالان کمپانی

۱۲. دالان متقالچی

۱۳. دالان میانه (آرا دالان)

۱۴. دالان میر ابوالحسن

۱۵. دالان میرزا جلیل

۱۶. دالان میرزا شفیع

۱۷. دالان میرزا محمد

بهره سوم: میدان و پل بازارها

۱. میدان صاحب الامر (صاحب آباد)

۲. پل‌های بازار و پل بازارها

فصل دوم

عناصر کالبدی و معماری بازار تبریز

بهره اول: سراها

۱. سرای آلمانی‌ها

۲. سرای امید

۳. سرای امیر

۴. سرای حاج سید حسین جدید (تازا حاج سید حسین)

۵. سرای حاج سید حسین قدیم (کهنه حاج سید حسین)

۶. سرای حاج سید حسین میانی (آرا حاج سید حسین)

۷. سرای حاج علی اکبر

۸. سرای حاج محمدقلی

۹. سرای درعباسی

۱۰. سرای دودری (ایکی قاپیلی)

۱۱. سرای شاهزاده بزرگ (بویوک شازدا)

۱۲. سرای شاهزاده کوچک (بالا شازدا)

۱۳. سرای صاحب‌دیوان

۱۴. سرای کشمش‌چی‌ها (کشمشچی‌لر)

۱۵. سرای گرجی‌ها (گرجی‌لر)

۱۶. سرای میر ابوالحسن

۱۷. سرای میر اسماعیل

۱۸. سرای میرزا جلیل

۶۱

۶۳

۶۵

۶۷

۶۹

۷۲

۷۵

۷۷

۷۹

۸۱

۸۳

۸۵

۸۷

۹۱

۹۳

۹۶

۹۶

۹۸

۱۰۰

۱۰۲

۱۰۴

۱۰۶

۱۰۸

۱۱۰

۱۱۲

۱۱۴

۱۱۶

۱۱۹

۱۲۱

۱۲۳

۱۲۵

۱۲۷

۱۲۹

۱۳۱

۱۳۱

۱۳۶

۱۳۶

۱۳۷

۱۳۷

۱۳۷

۱۳۹

۱۴۱

۱۴۴

۱۴۷

۱۴۹

۱۵۲

۱۵۴

۱۵۶

۱۵۸

۱۶۰

۱۶۲

۱۶۴

۱۶۷

۱۶۹

۱۷۱

۱۷۴

۱۷۶

- ۲۴۹ ۳. خرده فروش / خرده فروشی
 ۲۴۹ بهره دوم: گروه های واسطه ای در بازار
 ۲۴۹ ۱. دلال / دلالی
 ۲۴۹ ۲. حق العمل کار / حق العمل کاری
 ۲۴۹ ۳. بنکدار / بنکداری
 ۲۵۰ بهره سوم: گروه ها و نهادهای عمده معاملات پولی
 ۲۵۰ ۱. صراف / صرافی
 ۲۵۰ ۲. بانک / بانکداری
 ۲۵۰ بهره چهارم: گروه های حاشیه ای در سازمان اقتصادی بازار
 ۲۵۰ ۱. پیشه ور / پیشه وری
 ۲۵۱ ۲. شاگرد / شاگردی
 ۲۵۱ ۳. انباردار / انبارداری
 ۲۵۱ ۴. باربر / باربری
 ۲۵۲ ۵. دست فروش / دست فروشی

بخش چهارم نظام صنفی بازار بزرگ تبریز

- فصل اول
 دیروز و امروز اصناف در بازار تبریز
 ۲۵۴ بهره اول: پیشینه و عملکرد اصناف در بازار
 ۲۵۴ بهره دوم: گروه بندی فعالیت اصناف در بازار
 ۲۵۶ بهره سوم: وضعیت کنونی اصناف در بازار

- فصل دوم
 اصناف بازار تبریز
 ۲۶۲ بهره اول: نمونه هایی از اصناف سنتی فعال در بازار
 ۲۶۲ ۱. صنف فرش
 ۲۶۸ ۲. صنف زرگر
 ۲۷۴ ۳. صنف پارچه و قماش
 ۲۷۶ ۴. صنف کفش
 ۲۷۸ بهره دوم: نمونه هایی از اصناف سنتی غیر فعال در بازار
 ۲۷۸ ۱. سبزه
 ۲۸۰ ۲. آهنگری

بخش پنجم کارکردهای بازار بزرگ تبریز

- فصل اول
 کارکرد فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بازار تبریز
 ۲۸۴ بهره اول: مساجد و مدارس علمیه در بازار
 ۲۸۴ ۱. مساجد
 ۲۸۹ ۲. مدارس علمیه
 ۲۹۰ بهره دوم: بقاع متبرکه و آرامگاه ها در بازار
 ۲۹۰ بهره سوم: هیئت های مذهبی در بازار
 ۲۹۱ بهره چهارم: مجامع خیریه در بازار
 ۲۹۴ بهره پنجم: فعالیت های سیاسی در بازار
 ۲۹۴ ۱. دوره مشروطه
 ۲۹۵ ۲. از کودتای ۱۲۹۹ ش تا انقلاب اسلامی

- فصل دوم
 کارکرد خدماتی، رفاهی و گردشگری بازار تبریز
 ۲۹۸ بهره اول: کارکرد خدماتی و رفاهی
 ۲۹۸ ۱. پذیرش مسافر (کاروانسراها، مسافر خانه ها و غیره)
 ۲۹۹ ۲. آب رسانی (آب انبارها، یخچال ها)
 ۲۹۹ ۳. حمام
 ۳۰۰ ۴. داروخانه
 ۳۰۰ بهره دوم: کارکرد گردشگری بازار
 ۳۰۰ ۱. در ادوار گذشته
 ۳۰۴ ۲. در سال های اخیر

- ۱۷۸ ۱۹. سرای میرزا شفیع
 ۱۸۰ ۲۰. سرای میرزا محمد
 ۱۸۲ ۲۱. سرای میرزا مهدی
 ۱۸۴ ۲۲. سرای نمد مالان (کنجه چی لر)
 ۱۸۶ بهره دوم: تیمچه ها
 ۱۸۶ ۱. تیمچه امیر جنوبی
 ۱۸۹ ۲. تیمچه امیر شمالی
 ۱۹۱ ۳. تیمچه بادامچی ها (بادامچیلار)
 ۱۹۳ ۴. تیمچه حاج تقی
 ۱۹۸ ۵. تیمچه حاج رحیم
 ۱۹۹ ۶. تیمچه اول حاج شیخ
 ۲۰۰ ۷. تیمچه دوم حاج شیخ
 ۲۰۲ ۸. تیمچه سوم حاج شیخ
 ۲۰۵ ۹. تیمچه حاج صفرعلی
 ۲۰۸ ۱۰. تیمچه حاج محمدقلی
 ۲۱۰ ۱۱. تیمچه خرازی ها
 ۲۱۲ ۱۲. تیمچه شرابافان بزرگ (بویوک شرابافلار)
 ۲۱۴ ۱۳. تیمچه شرابافان کوچک (بالا شرابافلار)
 ۲۱۶ ۱۴. تیمچه شیخ کاظم بزرگ
 ۲۱۸ ۱۵. تیمچه شیخ کاظم کوچک
 ۲۲۰ ۱۶. تیمچه فتحعلی بیگ
 ۲۲۲ ۱۷. تیمچه مظفریه
 ۲۲۵ ۱۸. تیمچه ملک
 ۲۲۸ ۱۹. تیمچه میرزا شفیع
 ۲۳۰ بهره سوم: پاساژها
 ۲۳۰ ۱. پاساژ آریا
 ۲۳۱ ۲. پاساژ المهدی
 ۲۳۱ ۳. پاساژ امیرنو
 ۲۳۱ ۴. پاساژ باقری
 ۲۳۲ ۵. پاساژ برهانی
 ۲۳۲ ۶. پاساژ بوعلی
 ۲۳۳ ۷. پاساژ خان
 ۲۳۴ ۸. پاساژ رضوی
 ۲۳۴ ۹. پاساژ سینا
 ۲۳۵ ۱۰. پاساژ طالقانی
 ۲۳۵ ۱۱. پاساژ عالی
 ۲۳۶ ۱۲. پاساژ فتحیه
 ۲۳۶ ۱۳. پاساژ قدس
 ۲۳۷ ۱۴. پاساژ گلستان
 ۲۳۷ ۱۵. پاساژ مجتبی
 ۲۳۸ ۱۶. پاساژ محمدی
 ۲۳۸ ۱۷. پاساژ محمدیه
 ۲۳۹ ۱۸. پاساژ هاشمیه

بخش سوم سازمان اقتصادی - اجتماعی و نیروی انسانی بازار بزرگ تبریز

- فصل اول
 ویژگی های سازمان اقتصادی بازار تبریز
 ۲۴۲ بهره اول: جایگاه اقتصادی و شعاع عملکردی بازار در شهر
 ۲۴۵ بهره دوم: بخش های اقتصادی فعال در بازار (دولتی و خصوصی)
 ۲۴۵ بهره سوم: فعالیت های اقتصادی و الگوهای توزیع در بازار
 ۲۴۵ بهره چهارم: عملیات پولی و نهادهای مالی در بازار

- فصل دوم
 عناوین و گروه بندی فعالیت های بازار تبریز
 ۲۴۶ بهره اول: گروه های فعال در بازار
 ۲۴۶ ۱. تاجر / تجارت
 ۲۴۹ ۲. عمده فروش / عمده فروشی

فصل سوم

کارکرد ارتباطی و اطلاعاتی بازار تبریز

- بهره اول: نقش ارتباطی بازار در شهر و حومه
بهره دوم: نشر اخبار اقتصادی، تجاری و سیاسی

بخش ششم

نقشه‌های پهنه‌بندی مشاغل و اماکن بازار بزرگ تبریز

فصل اول

پهنه‌بندی کارکردی و موضوعی بازار تبریز

- بهره اول: اهمیت ترسیم نقشه‌های موضوعی بازار
بهره دوم: نقشه‌های مکان‌یابی اماکن و مشاغل
بهره سوم: پهنه‌بندی کارکردی بازار
بهره چهارم: پراکندگی مشاغل در پهنه‌ها

فصل دوم

نقشه‌های پهنه‌بندی و جداول مشاغل بازار تبریز

۱. پهنه بازار میدان صاحب آباد
۲. پهنه بازار یخچال
۳. پهنه تیمچه میرزا شفیع
۴. پهنه راسته بازار یمنی دوزان
۵. پهنه سرای میر ابوالحسن
۶. پهنه تیمچه ملک
۷. پهنه سرای حاج سیدحسین میانی
۸. پهنه سرای حاج سیدحسین قدیم
۹. پهنه سرای درب عباسی
۱۰. پهنه تیمچه مظفریه
۱۱. پهنه سرای میرزا محمد
۱۲. پهنه تیمچه شهربافان بزرگ
۱۳. پهنه تیمچه شیخ کاظم بزرگ
۱۴. پهنه سرای میرزا مهدی
۱۵. پهنه بازار صفی
۱۶. پهنه راسته بازار امیر

۱۷. پهنه سرای امیر

۱۸. پهنه سرای صاحب‌دیوان

بخش هفتم

بازارچه‌های پیرامونی بازار بزرگ تبریز

۱. بازارچه انگج، گجیل و ویجویه
۲. بازارچه درب باغمیشه
۳. بازارچه رنگی (رنگچی بازار)
۴. بازارچه سرخاب
۵. بازارچه شتریان (دوه‌چی بازار)
۶. بازارچه کرنا‌ی‌خانه (کره‌نی‌خانا آلتی)
۷. بازارچه کهنه (خیابان)
۸. بازارچه نوبر و سایر بازارچه‌های محله نوبر

بخش هشتم

پیوست‌ها

فصل اول

چکیده‌ای از گزارش ثبت ملی و جهانی بازار بزرگ تبریز

فصل دوم

کارکرد ویژه بازار تبریز

بهره اول: شیرینی و حلواپزی

بهره دوم: لبنیات

فصل سوم

وصف نقشه‌های تاریخی بازار تبریز

فصل چهارم

قسمت‌هایی از گاه‌شمار حوادث و وقایع و اسناد بازار تبریز در

دوره قاجاریه و پس از آن

بهره اول: گاه‌شمار حوادث و وقایع بازار تبریز

بهره دوم: اسناد بازار تبریز

فصل پنجم

سابق و مآخذ

